

הָאָחֶד

יצא לאור בשנים
תרע"א-תרע"ד

הווצאה מחדשת תשע"ב

בתוספת תולדות 'האח'
ותולדות העורך הרוב משה רוזנבלום

כל הזכויות שמורות למכון "אהלי שם" ליובאוויטש
מחקר ופיענוח כתבי יד וספריו רבותינו נשיאנו ותלמידיהם
טל. 03-5563874
כפר חב"ד ת.ד. 16, 72915

*

Published ©righted by:

Machon Oholai Shem - Lubavitch

Tel. (03)5563874 • Kfar Chabad - P.O.B. 16, 72915

ISRAEL

5772 * 2011

Printed in Israel

הפקה: מחלקה הוצאה לאור של "חיש הפקת המעיינות"

עיצוב עטיפה: מרגליות הפקות

הדפסה: 'חיש' דפוס וכריכה רملיה

למכירה והזמנות

"חיש – הפקת המעיינות", כפר חב"ד

טל : 03-9600770 • פקס : 03-9606761

כתובתנו באינטרנט : www.chish.co.il

דואר אלקטרוני : chish770@gmail.com

ISBN - 000000000

תוכן

1	פתח דבר – הרב יוחנן גורארי'
2	עיתון הילדים המופלא – הרב טוביה בלוי
תולדות 'הא'	
3	פרק א – אחיו התמימים
4	פרק ב – הרב הי מגיה
5	פרק ג – השפעה פנימית
6	פרק ד – ספר השנה
תולדות הרב משה רוזנבלום	
7	פרק ה – סמכה מאדמו"ר המהרא"ש
8	פרק ו – מזכיר לענייני ועידת הרבניים
9	פרק ז – השליח
10	פרק ח – מנהל הלשכה
11	פרק ט – הסניגור
12	פרק י – מנהל תומכי תמימים
13	פרק יא – בנו הרב חיים יוסף רוזנבלום
14	נספח א – נאומי הסניגור
15	נספח ב – אגרות קודש
16	ביבליוגרפיה -
17	הא -
18	מפתח ערים
19	מפתח אנשים

4

פתח דבר

מאה שנים החלפו מאז החל לצאת לאור עיתון הילדים 'הא', אשר נכתב בין כותלי ישיבת תומכי תמימים ליוואויטש, ובהכוונת רבותינו נשיאינו. העיתון יצא ליוואויטש והיה נפוץ ברוסיה ומחוצה לה, אולם עקב השנים הרבות והמאורעות הטרוגניים שעברו על רוסיה, לא נותרו כמעט עותקים של עיתון זה אשר יצא בין השנים תרע"א-תרע"ד, ורק עותקים בודדים ממנעו מצויים בכמה ספריות חשובות בעולם.

לפני מספר שנים, גיסי הנכבד הרב יהושע מונדשיין אשר ידוע כחוקר דברי ימי החסידות, שם לו למטרה לפרסם בשנית את עיתון 'הא', והבמה שפירסמה חלקיים מהගילגולנות הייתה שבועון כפר חב"ד ולרגל מאה שנה להוצאה הגדילון הראשון, אנו מוצאים את כל הגילגולנות כרוכים בספר אחד, לשמחת חובבי ההיסטוריה החב"דית.

עיתון 'הא', למרות היותו עיתון לילדים, טמון בו שביבים ההיסטוריים חשובים. עיתון 'הא' יצא לפני מאה שנים, בעריכת הרב משה רוזנבלום מזיכר ישיבת תומכי תמימים ובפיקוחו של "ק אדמור" הרש"ב וכ"ק אדמור" הררי"ץ ובתוך מדוריו הילדים טמונה השקפת עולם יהודית-חסידית טהורה, על פי תורה חב"ד.

פנ' מעניין נוסף, בעיתון אשר יצא לפני מאה שנה במצרעה של חסידות חב"ד – שמות ילדים אשר מופיעים במדריכים שונים, והללו בעבר שנים היו מחשובי החסידים, ربנים, ראשי ישיבות ואף כ"ק האדמור" מליוואויטש וריעיתו הרבנית היה מושך מוזכרים שם בטלILDOT.ם.

מלחמות העולם והדיכוי הקומוניסטי, הם הגורמים המרכזיים לעובדה שהיום אין כמעט להשיג את גילגולנות האח המקוריים, והעותק ממנו הופפס 'הא' מחדש, הובא מרוסיה על ידי זקנה של ריעית, הרב יעקב יוסף רסקין, אשר שמר על 'הא' במלחמה העולמית הראשונה וגם השנייה, וכאשר יצא מרוסיה עם מעט מטלטלים, דאג לכלול בהם גם את 'הא', ולאחר זמן "האוצר" עבר אל בניו הרב דוד רסקין והרב לייב רסקין ע"ה. ואת האוצר היקר הזה המציא לנו הרב חנוך גלייצנשטיין שי' ולו התודה והברכה, אשר ניאות לסייע בהוצאה מהודשת של 'הא'.

● ● ●

כדי להציג תמונה היסטורית שלימה, הסופר החסידי הרב שנייאור זלמן ברגר ערך סקירה מפורטת אודות ביטאון 'הא' וחיבור מפואר וייחודי ובו תולדות הרב משה רוזנבלום עורך

'האח', והללו באים בפתח ספר זה, כרקע היסטורי מיוחד במינו, משולב באגרות קודש, מסמכים ותמונהות מהם נדרים ביותר. תודתי נתונה לו מקרוב לב.

• • •

התודה והברכה נתונה לאלו שהטוו כתף להכנת ספר חשוב זה; חוקר תולדות החסידות הרב יהושע מונדשיין – אשר אמריו אודות ביטאון האח והרב רוזנבלום, סייעו רבות ועל העזורה והסייע לכל אורך הדרכן. המכתבים מארכיון הרב צירלסון, מתפרסמים באדיבות הספריה הלאומית – ירושלים.

• • •

אסיים בתפלה, שאוכל להמשיך במאפיינים החשובים של מכון אהלי שם ליז באוויטש ואזכה להגיש לפניו הקוראים עוד ספרים תורניים וספרי היסטוריה-חסידית, ויהא בכך צעד נוסף בהפצת מעיינות הבעש"ט ה'ק' ותלמידיו ה'ק', בנשיאותו והדרכתו של כ"ק אדמור'ר נשיא דורנו (שזכיתי, יחד עם בני ביתי שיחיו, להימנות על שלוחיו שעלו בשליחות הקדשה, בשנת תשל"ו, לאה"ק ת"ו, כדי לסייע לבני הארץ ה'ק' בגשמיות וברוחניות), ויהי רצון שנזכה לבצע את כוונתו ה'ק' ולקיים את שליחותו, מתוך הרחבה ושמחה וטוב לבב.

הרבי אל'י יוחנן גוראיי - ראש המכון

"הא" עיתון הילדים המופלא

סקירה מיוחדת על עיתון 'הא' מאות הרבה טוביה בלווי.

פורסם בבייטאון חב"ד, אלול תשכ"ט, גיליון 30

ליובאוויטש, זכות ראשונות בכמה וכמה מפעלים אשר תנועות וזרמים אחרים הקימו דוגמתם مثل עצם, לדוגמה: הישיבה החסידית הראשונה בעולם – תומכי תמימים, הישיבה החסידית הראשונה בארץ הקודש – תורה אמת, הכפר החסידי הראשון בארץ הקודש – כפר חב"ד, וכן בשטחי הספרות והארון.

בין אלה יש לנו את עתון הילדים הדתי הראשון¹, הוא השבועון 'הא' שהופיע, לפני כ-60 שנה בליובאוויטש, במשך שלוש שנים וחצי (החל מיום א' פ' يولח, יוד נסלו תרעע"א עד אמצע תרעע"ד). כ-150 גיליונות הופיעו ממנה, מהם באו עם "הוספה" (לרגל ריבוי החומר, כנראה). חלו, אמנים בimenti הפסוקות שונות, אך ההופעה הייתה רצופה למדים.

כל העבודה הפورية זו, נעשתה בידי האמנויות של ר' משה רוזנבלום, מבכרי עובי משרד 'תומכי תמימים' בליובאוויטש. איש אשכולות היה ר' משה רוזנבלום ובשל כשרונות בלתי רגילים, רואים תולדותיו להיעלות על הכתב, אך לא כאן מקום. רוזנבלום היה לא רק העורך והמו"ל של העיתון, כי אם גם הוא אשר כתב בו ידיו את מרבית החומר העשיר בתוכן שהופיע בו. בעשרות הגליונות הראשונות מלא הוא עצמו את כל אחד מהם בחומר מן הסוגים השונים.

רק מאוחר יותר הצטרפו סופרים שונים, שפרי עטם התפרסם תכופות מעל דפי 'הא' ביןיהם יצוין המכונה "שםתא אירקוטסק". מאירקוטסק שבSİיביר הרחוקה שהתרפרס גם בעסקנות הציבורית (ובקשר אליו ישנו קוריוז המראה לנו את אופי התקשורות שפעלה בתקופה ההיא: באחד מגליונות 'הא' באה כתבה המספרת בצלע רב על מברך שנתקבל מאירקוטסק על פטירתו של הסופר בדמי ימי – בגיל ארבעים – וכך באים דברי מספק חמימים על אדם נעלזה, והנה כעבור גליונות מספר מופיע שוב חומר מפרי עטו של 'שםשם דמתא' בציরוף העורה שנבתרר כי הידועה האמורה בטיעות יסודה וכי הספר חי וכיים...).

העיתון נולד מ'קופת ילדים' שנשודה במטרה לעזר ליישבה בליובאוויטש. בשנת תרע"ע נוסדה ' קופת' זו שחבריה היו ילדי ישראל ברוחבי וסיה אשר תרמו 2 קופיות לשבוע למען

1. כאן היה כתוב בסוגרים: "ואולי עיתון הילדים הראשון בשפה הקודש בכלל". אולם זה לא מדויק, כיון שבתקופה בה יצאה 'הא', יצא לאור בלוגנסק שבאוקראינה עיתון שבועי לילדים בשם 'הפרחים', אלא שהוא הוקדש לתוכנים ציוניים.

'תומכי תמיימים'. החברים בקופה נחקרו כ'אחיהם' לתלמידי ה'חדרים' שליד הישיבה (ב'חדרים') אלו למדו תלמידים החל מגיל 12-10 שנתקבלו ממקומות שונים ללימוד בליבוואויטש, ושים שמו 'צעודה' לישיבה הגדולה. לפי ידיעה שהופיעה בגלגולות הראשוניים של 'האח' היה מספר תלמידי ה'חדרים' בלבד: כ-160). חברי הקופה קיבלו מפעם לפעם פרס מסוים, עד שנקבעו לייסד שבועון מתאים שיופיע באופן קבוע ויימש תחליף לפזרים.

החומר בעיתון היה מגוון מאוד, למרות שהוא מצומצם בגודלו. היו ב吉利ון: סיפורים מעניינים, מיועדים לגילים שונים (בניינוד ובלי ניקוד), מאמרים רציניים (חלק מהם נאסף בספר השנה', שי"ל בשנת תש"א בריגאג, לטביה, ואחר כך ע"י המרכז לענייני חינוך בארא"ב) שירים בעלי תוכן ומיקצב יוצאים מן הכלל. חידות מקוריות, סדרות תולדות גודלי ישראל, בדיחות, מאמרים להורים ולמורים, ועוד. חלק מן החומר הופיע באידיש, וחלקו הגדל בלשון הקודש.

המגמה הבולטת של החומר ב'האח' הייתה לחSEN את הילדים בפני הרוחות הרעות שנשבו איז בעולם היהודי בדמות אידיאות חדשות של 'תיקון עולם'. מובן שהופעת 'האח' לא נעה לחיך החוגים שנגדם כוון, והם השתדלו לשים מכשולים בדרכו, אף ביקורת הוטחה כלפי 'האח' מחוגים חרדיים, ופעמים רבות עונה העורך לביקורת זו. ב吉利ון מס' 36 משלהי תרע"א הוא מתייחס באריכות אל 'מתהיהם ושותאים על העיתון המופיע בליבוואויטש...': "וכי אכן ההנאה החב"דית נותנת יד למקרה עtron עברית או זרגוני [אידיש]? ומה עניini אל הילדים בחידות, בדיחות ושעשועים, مثل ומליצה?" העורך עונה להם כי איןם יודעים את השפעת הספרות החילונית על הילדים, וכי אין תרופה אחרת מאשר העמדת תחליף בדמות כשרה.

כפי הנראה מתוך העורות העורך, הוכח הוא בחומר מפרי עטם של הילדים, והוא מתנצל מפעם לפעם שאו אפשר לתת לקוראים חומר ילודתי, אך מצד שני מתפרסמות מפעם לפעם חידות של הילדים ופתרונותיהם, וגם... קושיות למדניות בgef"ת ופלפול תלמידים. כן מופיעות רשימות של ילדים שפתחו חידות ורשימות ארוכות של ילדים שתרמו ל"תמיימים" והסוכומים שלהם. מופיעים מכתבים קצרים של ילדים בשפה 'האח' וכן מכתבים רגשיים המופנים אל 'התמיימים' בני גילם. למכתבים מן הסוג האחרון באוט תשובה (של העורך) בחתיימת 'תמיימים'.

ב'האח' הופיעו ידיעות שונות על המתרחש בין החסידיים, וגם ציטוטי ידיעות מעניינות (ובעל לzech חינוכי) מעותונים כלליים. הספרים נסובים וובם ככולם, על דמיונות שונות של ילדים שגדלו לטוב או לרע בהתאם לנטיותיהם בילדותם, וכן מרובים הספרים על בעלי תשובה, סדרות תולדות גודלי ישראל מספרות על הגאנונים רביעי עקיבא איגר, בעל החתום

ספר' ועוד. יש פירוט רב תוכן של תולדות התנאים, עשרת הרוגי מלכות (עפ"י חז"ל). ישנו ידיעות רבות על שמחות משפחתיות והתמנויות בוגרי 'תומכי תמיימים' רבים. רשימות הפוטרים, והילדים התומכים בישיבה, מהוות חומר עוז למחקר היסטורי על התפשטות השפעת ליובאוויטש בנקודות שונות ברחבי רוסיה. בראשיות מופיעים שמות של אלה שגדלו אחר כך לנכבד החסידים וכד', אך במיוחד ובה היתה הפעטה הנעימה בהתקלי פעמיים בשמו הנערץ של מי שהיה אז בן 9-10 שנים והוא עתה, מלא מקומות של מיסדי ונשייאי 'תומכי תמיימים'...

חלק נכבד של החומר ב'האה' צוטט בספרי לימוד חרדיים כגון: ספרנו, ילדותנו, ועוד. סיפור שהופיע בו בהמשכים יצא לאור בחוברת בשם 'לא תשתחוו' ע"י המל"ח (וגם בתרגומים אנגלי). ספרי חסידים רבים (מרובים הספרים על אדמו"ר חב"ד, ובמיוחד על בעל ה"צמ"ה צדק") העתקו בהזכרת המקור ובלעדיה, בספרים וכתבי עת שונים.

מבין החומר ה"אקטואלי" ראויים לציין: סקירה מפורטת על סדרי ומצב "תומכי תמיימים" אז, תיאור כי של ראש השנה בחצר כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, ידיעה על שליחת קבוצת התלמידים לייסוד 'תורת אמת' בחברון, ידיעה על פטירת החסיד המשפע ר' מיכאל בלינר, ידיעה דברי מספדים וסיפורו תולדותיה של הרבנית רבקה נ"ע (אם כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, זוגתו של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע) – בקשר עם פטירתה ביום י' שבט תרע"ד, "מכתבים מחברון", בחתימת "חברוני" המתארים את מערת המכפלה ומצב היהודים אז בחברון ת"ו, ידיעה על הגרלה לנסיעה להאדיע אל ציונו הק' של אדמו"ר הזקן נ"ע בקשר עם יום השנה המאה לפטירותו ובשנים הבאות, קריאה נלהבת אל זקנים החסידים לשולח מהודיעו להם על תולדות הרה"צ ר' הלל מפאריטש – על מנת להעלותם על ספר (בקשר עם יום היארצ'יט שלו), ידיעה על "דאמען פאראיין", ארגון נשים למען הישיבה, ועוד. חומר רב ערך זה עשוי לשמש מקור בלתי נדליה לחוקר ההיסטורי בקשר עם אותה תקופה מעניינת בתולדות ליובאויטש.²

². המאמר נחתם, במשפט שאולי היה מקומו לעיל: "מענן להוסיף שבגילונות ט"ו בשבט מופיעים ציורים של עצי פירות וכו'".

תולדות 'האה' ד ד

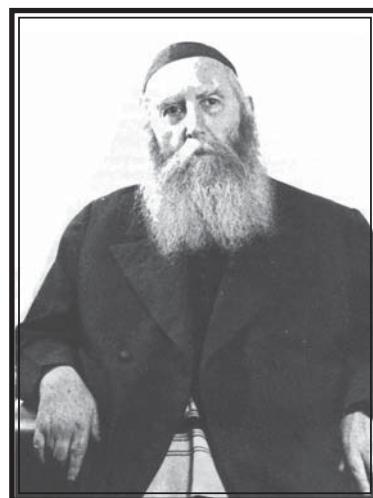

פרק א / אח' התמיימים

רعيון 'תומכי תמיימים'

ביטאון 'האָח'³, נערך, ואף נכתב רבו ככלו, על ידי הרה"ח הרב משה רוזנבלום ע"ה מזכיר ישיבת תומכי תמיימים ליוואוועיטה, אך גם כ"ק אדמ"ר הרש"ב נ"ע בכבודו ובעצמו קרא את הגלינוות ואף העיר העורות תוכן וายלו אדמ"ר הרי"ץ אשר כיהן אז כמנהל תומכי תמיימים, היה מעורב בתכנים וגם בכל הפרטים הטכניים של הדפסת ומשלוח העיתון אשר נדפס באלפי עותקים מדי שבוע במשך שלוש שנים.

מגמתו העיקרית של העיתון 'האָח', הייתה להפיץ בקרב הילדים (וגם הווריהם) את רعيון הישיבות ולימוד התורה בכלל, ואת רعيון "תומכי תמיימים" בפרט,

כ"ק אדמ"ר הרי"ץ

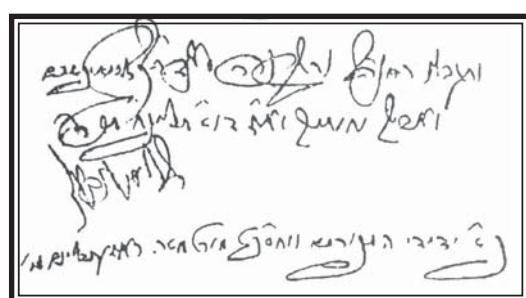

כ"ק אדמ"ר הרש"ב

דבר שהשעה הייתה

צרכיה לו ביותר: היו אלו הימים שקדמו ל מהפכה הקומוניסטית,ימי שאיפת העם לחופש ופריקת על המלכות, שאיפה שהיתה חזקה ביותר בקרב הצעירים היהודים – שאצלם בא הדבר לביטוי גם בפריקת על מלכות שמים, וחופש מן התורה והמצוות. ולעומת זה הובלטה ב'האָח', מעלה האמונה ויוקר לימוד התורה וקיום המצוות, בדרך של סיפורים, "שעשועים", חידות, פרסים – וכך דרך שתשמשך את לבם של ילדי ישראל.

הביטאון נקרא 'האָח' כדי לתת הרגשת

אדמ"ר הרש"ב אל אדמ"ר הרי"ץ: "פ"ש יידי המפורסם
ווח"ס כי' מורה משה רוזנבלום"

³. **תולדות 'האָח'**, מבוססים על מאמרי הרב יהושע מונדשיין בשבועון כפר ח"ד גילוונות 895-892, 1000.

משפחה בין הקוראים ל"אחיכם" בישיבת תומכי תמימים ליבאוויטש. "אחיכי התמימים" – כך נקראו הילדים-הקוראים, והללו אף נקראו לתרום מפרוטותיהם לילדים הלומדים ב"חדרים" בליבאוויטש, דבר שהחזק כМОבן את זיקתם ל"תומכי תמימים".

תפוצה גדולה

'האח' הודפס מדי שבוע ב- 5,000-6,000 עותקים ותפוצתו העיקרית של 'האח' הייתה, כМОבן, ברוסיה הגדולה אשר כללה באותה תקופה גם את פולין, ליטא ולטביה – אך היא הגיעה גם למדינות אחרות כמו גרמניה, וככל הנראה גם לארצות הברית. וכפי שכותב אדמ"ר הר依"ץ בשנת תרכ"ד, אל הרב דוד שיפרין⁴ מראשי אגודת חסידי חב"ד בניו יורק: "בעת היותנו במקום מגורנו, יצא לאור מכתב-עת האח, אשר עורךו היה יידענו ר' משה רוזנבלום, איש אשר רוח בו, ולא אפונה אשר גם אליהם הגיע, אם לא תלמידין כסדון – אבל בטח קראו אותו".

לרגל תחילת השנה השלישייה לצאת העיתון, פורסמה מודעה קצרה בעיתון 'המודיע' שיצא

המודיע	79
מודעה.	
<p>בליבאוויטש טופסר "חומכי חמיטים" יוצא לאור זה השנה השלישייה עתון שבוע לירדים בשם "האח". בו יבואו מאמרים סועליים מאר ל'חנין, וסועוריים ל'שקייה בלטדור ומרתות טובות, ספרות יפים ארוכים וקצרים בעברית ובוונון, שירים, הידות ופתחון, שעשויות ובריחות, הולדות אנשי שם ועוד ערובים בשפה קלה ונוחה וטושבת את הלב.</p> <p>הנאי החתימה: לשנה שני רו"כ. ובערך זה לחצוי ורביעית. לטකלים אויה עקווטפ. כב"א, טHIR ב' גליון שני ק"כ. נמצאים ל'מכירה גליונות מטהי השנים הקורנות טכורים ובלתי טכורים במחיר מצער.</p> <p>אריסתא: Konstora I. Sheersona, Mog. Lubavitsch. ערוכת האח.</p>	

'האח' מתפרסם בהמודיע-פולטבה

לשקיים בלמוד ומדות טובות, ספרות יפים ארוכים וקצרים בעברית וברזגון, שירים, הידות ופתחון, שעשויות ובדיחות, תולדות אנשי שם ועוד. ערובים בשפה קלה ונוחה ומושכת את הלב. תנאי החתימה: לשנה שני רו"כ, ובערך זה לחצוי [שנה] ורביעית [שנה]. למקבלים איזה

4. זמן קצר קודם קבלת אגרת זו, התייסדה אגודת חסידי חב"ד בארצות הברית, ור' דוד שיפרין נמנה על מייסדיה ומוניה למזכיר אג"ח. בשנת תר"ס הגיע לערא"ב, כהן גם בגבאי כולל חב"ד. נפטר ג' אייר תש"ג.

5. אגל'ך הר依"ץ, ח"א, ע' שע

לאור בפולטבה
– אוקראינה:
"בליבאוויטש
מוסד 'תומכי
תמימים' יוצא
לאור זה השנה
השלישיית עתון
שבועי לילדיים
בשם 'האח'. בו
יבואו מאמרים
מוסعين מאוד
לחינוך, ומעורדים

עקזעטפ' [עוטקים] בבט אחת, מחיר כל גילוון שני ק"כ [קופיקות]. נמצאים למכירה גילוונות משתי השנים הקודמות מכורכים ובלתי מכורכים במחיר מצער [זול].... מערכת האח".⁶

ישנה עדות לילדים מנויים בעיר קוּבָּל שבליטא, כפי שנכתב בספר זכרון לעיירה זו: "[גט] על השבועון לילדים של בחורי הישיבה בליבאוויטש 'הא' נמצאו חותמים במספר ניכר בקובל".⁷

'הא' בגרמניה?

מעניין עוד יותר, כיצד אדמ"ר הרש"ב דאג כי 'הא' יופץ בעיר גרמניה ואף נשקלה האפשרות לתרגם את 'הא' לגרמנית. הנה קטע קצר מאגרת שכתב מגרמניה על הפצת 'הא': "וואלף⁸ אמר לי היום אשר הדירקטאָר מוכשר בעיניו המכל"ע האח, ורוצה בו בשבייל הילדי' ודוקא כמו שהוא (לא בהעתקה אשכנזית), למען מתוכו ילמדו הנערים קרוא לה"ק באמרו שלה"ק בו הוא בנקל להבין, ויהי' פה שבוע ז' וידבר זהה, ר' שמואל כהן מוירצבורג⁹ ה' פה שבוע העברה וננתי לו את האח, וגם ענגל' ה' פה והוא כבר ראה אותו ומוכשר בעיניהם ורוצהם לחתום עליו ע"י פראנקפורט¹⁰".

ובאגרת נוספת מאותם ימים כותב אדמ"ר הרש"ב לאדמ"ר הריעי¹¹, על אישים שנפגש עם בגרמניה, וחושבים ש'הא' אינו מתאים לילדים המקומיים, ומайдך היה מי שאמר שכדי להפיע את העיתון בין ילדי גרמניה וכן ילמדו לשון הקודש¹². בפועל 'הא' לא תורגם לגרמנית, אולם הוא הופץ בגרמניה. לדוגמא בגילוון פרשת וארא טרע"ב בין פותרי החידות נמצא גם "משה אהרון כ"ץ מפרידרכשטיאט – עיר בגרמניה, ואילו פרשת תצוה טרע"ב, בנדבות אחים' נכתב כי מהעיר "פרידרכשטיאט" הגיעו נדבה מילדה בשם חייה ברכהן.

6. המודיע (פולטבה), כ"ח חשוון תרע"ג, ע' 79

7. ספר זכרון לקהילת קוּבָּל, תש"ז, עמ' 85

8. הרב אליקים וולף (דויד) של הרב אפרים ולף מנהל ישיבת ת"ת המרכזית באח"ק מעסקini ונכבד הקהילה היהודית בווירצבורג – גרמניה. נולד בשנת תרל"ב בפיישאָך ורמינה, התגורר בפרנקפורט וירצבורג. היה לו קשר קרוב עם רבוותינו נשייאנו, זוכה לארכח בביתו את אדמ"ר הרש"ב. נפטר בשנת תש"ג. על הקשר והסיווע לרבותינו נשייאנו, ראה עוד באדמ"ר חב"ד ויהודות גרמניה (תש"ז) ע' 55 ואילך ועד' 253.

9. טמו – לאנגע, מוזכר בכמה אגרות הרש"ב, הוא מנהל מחנה כנראה של ילדים.

10. מקורותי, אשר הותיר כת"י ובhem חידושי תורה, ומהם שייצאו בספר 'ב'זוק לבונה' (תשס"ז) ובಹגדמה בע' 53 נכתב אודות בנו: שМОאל כהן, נולד בשנת תרל"ג. למד בפרשבורג אצל בעל ה'שבט סופר'. סחר בינו, נפטר בווירצבורג בשנת תרפ"א. על הקשר עם רבותינו נשייאנו אה באדמ"ר חב"ד ויהודות גרמניה ע' 260-261.

11. מוזכר כמ"פ באג"ק הרש"ב, ולא נכתבו עליו פרטיים מלבד שם משפחתו.

12. אג"ק הרש"ב, ח'ב ע' תקסג. ראה עוד בע' תקנוג.

13. אג"ק הרש"ב שם, ע' תקעא. ראה עוד בס' אדמ"ר חב"ד ויהודות גרמניה (תשס"ז) ע' 145.

חדשנות חב"דיות

ניתן למצוא ב'האח' שפע חדשות חב"דיות, הן במודעות הברכה (כגון "مبرכים אנו בברכת מזל-טוב את חברנו... ליום עלותו על כסא רבנות בעיר.. יעלה מעלה מעלה, כברכת התמיימים"), הן בדיאוחים הקצרצרים שבמדוראים "נדבת אחים" ("תרמתי ח"י ק"כ לרוגל הבר מצוה שליל") ו"פוטרי החידות" (מדוראים שבהם מצינו את שמו של "ק אדמור" נשיא דורנו ושני אחיו, וכן את שמות הרובנית חייה מושקא ושתי אחיותיה).

לעתים בודדות יש גם דיווח ישיר מישיבת תומכי תמימים ליבאוויטש. בגילוין פרשת נח טרע"ב, תחת הכותרת: "חשבון קצר מפעולות מוסד תומכי תמימים בשנה הקודמת", מביא מספר ידיעות על הנעשה בשנה החולפת בישיבה, מתחילה עם דיווח על מספר התלמידים הגדל ב'חדרים': "בעה"י נתקבלו תלמידים רבים בחדרים, עד שעלה מספרם קרוב למאותם, היוו וירבו, ועלו במעלות למודם והנוגתם התמימה באופן נعلاה, וכל רואייהם יכירום כי הם זרע ברוך ד' בוחרים בו ובתורתו".

הידיעה הבאה ב'חשבון קצר' היא על עיתון 'האח': "נוסדה מערכת להוציא לאור עיתון שבועי לילדים בשם 'האח' אשר מטרתו נאמנה להשריש ולנטע יהדות נאמנה ות邏מיה בלבבות הילדים הקוראים, ופריו קדש להילדים התמיימים הלומדים פה, וב"ה, כי העיתון הזה מצא לו מסלות לב החדרים והחפצים בתורה, והילדים נהנים אחיוו ומשתעשעים בו, והמלמדים הנאמנים עם השם ועם קדשו מפליאים תועלתו ופעולתו על לב הילדים הרך והתמים, ובעה"י ובאמצעות טוביה הרגש נמכרו ממנו בכל שבוע קרוב לששת אלפי עזעטוף' ונתמכו מהכנסתו הילדים התמיימים בסך כשתים עשרה מאות ר"כ".

עוד בחידשות, בנין בניין חדש עבור תלמידי השיעורים והחדרים בישיבה, וכן מדוחה כי יותר מעשרה בוגרי תומכי תמימים התמננו בשנה החולפת לרובנים בערים שונות ו'החדשנה hei נכבהה hei' כי נוסדה ישיבה בחברון.

בגילוינים אחרים דוח על מסיבה שערכה הרובנית שטערנא שרה¹⁴ לתלמידי החדרים, בתרומותו של הגביר הרה"ח ר' נתן גורארי¹⁵ לרוגל שמחות משפחתיות, או מסיבת בר-מצווה

14. רعيית אדמור הרש"ב.

15. הרב נתן גורארי, הוא ושני אחיו הרב שמואל והרב מנחם מענדל, היו נגידים חב"דיים מפורסמים ומקורבים לבית הרוב והתגוררו שנים רבות בקרענץ'ג. בימי מלחמת העולם הראשונה ברוח עם משפטו להוסטוב שם התגורר בסימוכו בבית הרב. הרב, בעקבות שוד ביתו לקה בלבבו ובכ"ו ניסן תרפ"ב נפטר והוא בן 56 בלבד. נטמן על ידי אוחל אדמור הרש"ב ברוסטוב. כמה מבניו וחתנו היו מחשובי חסידי חב"ד בדור הקודם: הרב הערישל גורארי – רושה, הרב שמואל גורארי – תל אביב, הרב משה גורארי – תל אביב, הרב שניאור זלמן גורארי – ניו יורק. הרובנית לאה ורעיתו הרב אליעזר קרטיסק – תל אביב.

"הילד התמים הלומד פה בחדרים מר פנחס טוד罗斯 יחי'.. אלטהויז¹⁶ מניקולאיוב.. והוא דרש באזני הקרואים מעיני הפרשה והתפלין עפ"י למוד החסידות, כי בינה יתרה ניתנה בתלמידי החדרים בפה לדעת ולהבין גם בתורה הנפלאה הזאת".

ובגילו ניצבים וילך תרע"ב מאחליים מזל טוב לר' שמואל זלמנוב¹⁷ ליום נישואיו עם בת ר' ישראל יצחק סווירסקי¹⁸ מאודסה.

גם ידיעות מעצבות נכנסו להא'- כגון הידיעה "חבל על דאבדין!" – אודות פטירתו של "הישש החסיד המפורסם ר' מיכאל בלינער¹⁹ ז"ל"- הוא המשפיע בתומכי תמיימים ר' מיכאל דער אלטער' מנעוזל- שפטירתו הוא "אבידה גדולה להתמים אשר בליובאוויטש". וזאת בתוספת קווים קצרים לדמותו החסידית.

'יסוד ישיבת 'תורת אמת' בחברון, מסוקר בהרבה בכמה ידיעות. באחת הידיעות ישנו דיוח (שנעתק מעיתון 'המוריה' שנדפס באה"ק), אודות הבחרים שנשלחו לתורת אמת מליבוואויטש, על ידי אדמור' הרש"ב, והגה"ח הרב שלמה זלמן הבלין²⁰ בראשם: "החדשה hei נכבד היא, כי בעה"י ובהתדלות הנמרצה של כבוד קדושת אדמור' שליט"א נוסדה ישיבה בחברון עיר הקדושה, אשר מטרת "מוסד תומכי תמיימים" הושם בה לקו ולמשכלה, לגדל בארץ ישראל דור ישרים ותמיימים, צעירים מסורים לתורה ולעבודה על פי יסודות הקודש של רבותינו הקדושים זהה"ה מייסדי החב"ד".

גם מודעות פרוטומת בודדות נתפרסמו ב"הא": האחת ל"טלילות כשיירות ומהודרות מצמר רחלים לבן ונקי" תוצרת ליובאוויטש, שנייתן להשיגן אצל ר' אלחנן מרוזוב [לימים

16. הרב פנחס טודרוס אלטהויז הידוע בכינויו: "ר' פינייע", מראשי עסקני חב"ד בארץ הקודש. נולד בניקוליב בسنة תרכ"ח, למד בחדר ובישיבת תומכי תמיימים בליבוואויטש. התגורר בלינגרד, והיה גראי במנין כ"ק אדמור' הררי"ץ, ואף היה מוציא זמני לאדמור' הררי"ץ. לאה"ק עלה בתרצ"ז והתיישב בתל אביב. מראשי אגודת חסידי חב"ד בארץ הקודש, חבר הנהלת אחוי תמיימים בתל אביב, חבר הנהלת תומכי תמיימים המרכזית באה"ק ועסקן רב פעילים, אשר ידיו רבו בכל העשיה החב"דית באה"ק, בהקמת כפר חב"ד ומוסדות חב"ד באה"ק, וכן נודע בקשריו הענפים עם אישיש שלטונו. נפטר בسنة תשכ"ג בתל אביב.

17. הרב שמואל זלמנוב, נולד בשנת תרכ"ח, בכפר לאזאוויטש שבפולניה. למד בשישית אמרץ' סלב ובכתרת ליובאוויטש. התגורר באודסה, בבאגראדסק וב庫ורסק. נעצר ע"י הקומוניסטים ולאחר שחררו נאלץ לעזוב לנינגרד, ומשם עבר למוסקבה. עליה לאה"ק בשנת תרצ"ז והתיישב בתל אביב. עסק במלאתה הזיבחה עליה היה אמון שנים ובות ובשנים הבאות העמיד תלמידים רבים במלאתה הזיבחה. במקביל שימש כמורה. משנת תש"ב ואילך כיהן כמזכיר אגודת חסידי חב"ד באה"ק וחבר ועד הרוחני והగשמי של אחוי תמיימים תל אביב. באור ליט' ניסן תשע"ז נפטר בתל אביב. תולדות חייו בספר "זכרון שמואל" (תש"ט).

18. הרב ישראל יצחק שווירסקי (סווירסקי) מחשובי חסידי חב"ד באודסה. הוא ורעייתו מרת בתיה נפטרו מטיפוס בג' תמוז תרפ"ב באודסה. ב'הא' גיליון מס' 20 כתוב על כתוב שעשוים: "י"ש אדיעססא".

19. כיהן במשך שנים רבות כמשפיע בישיבת תות בליבוואויטש. נפטר במוצ'ש כ"ח מר חשוון תרע"ב.

20. נולד בשנת תרכ"ז בפארטיטש, למד בתור'ת ליובאוויטש, כיהן כראש ישיבת תומכי תמיימים הורודישע, בשליחות אדמור' הרש"ב יסד בשנת תרע"ב את ישיבת תורה אמרת בחברון ובשנת תרפ"ב ייסד מחדש את הישיבה בירושלים. נפטר ניסן תרצ"ג. תולדות חייו בתוספת תמונות ומסמכים – בספר 'המשפיע'.

מציר אדמו"ר הרריי²¹[], והשניה – יין-גפן שנעשה בהשגתו של הר"ר אברהם שניאורסאהן²² מקישנוב – חותנו של אדמו"ר הרריי²³: "וזדמ"ר מליבאוויטש שליט"א והה"ג ר' חיים הלוֹ סַאַלּוּעַיִצְּיךְ מִבְּרִיסְקָ שְׁלִיטָא²⁴ מפליגים מאד בהידור הי"ג זהה, וכל האדמו"רים מפולין, ליטא וריישין מהדרים אחרי יי"ג זה", וניתן להשיגו אצל שמוטקין ופרידמן בווארשה. הودעה מסוג חריג – אך אופייני – התפרנסה בשלתי/alol תער"ב, אודות אדמו"ר הרשי"ב: "כ"י שבע רצון היה, אם היו אנ"ש מונעים את עצם מהטרידו בימי אלול ותשרי אלה, במקתבים הדורשים עצה ותשובה, כי אין הזמן מספיק להשב עלייהם והרי הם נשאים בלי תוצאות".

הילדים התורמים, ברכות מזל טוב ועוד, מספקים לנו רשימות יקרות מפז, של ילדים רבים מהם בני החסידים באותה תקופה, ורשימות אלו הן אוצר בלום, ממנו ניתן למדוד על תולדות החסידים, ומשפחות חב"ד ואחרים בעיר רוסיה הגדולה.

בין הילדים ששמותיהם הופיעו בגלויונות אלו נמצא את כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בטילILDOTNO, את רעייתו הרבנית ועוד משפחתי בית הרב, ורבים מחסידי חב"ד ויוצאי רוסיה, יפתחו בודאי וישמחו לגlost בספר הייחודי הזה היוצא מחדש, את שמותיהם של זקניהם, בין הילדים שתרמו מפרטותיהם, נכנסו בעול מצוות או שהצליכו 'לפצח' את אחת החידות...

21. מכונה "ר' חונייע", נולד בשנת תרל"ח, למד בתומכי תמימים ליבאוויטש, כיהן גם כמשגיח בישיבה זו, משנהת תרפ"א – מזכיר כ"ק אדמו"ר הרריי²³ ומנהל בפועל של ישיבות תומכי תמימים בברית המועצות אשר התקיימו בתנאי מחתרת, בחודש אדר תרח"כ נאסר על ידי הקומוניסטים והוצא להורג.

22. הרב אברהם שניאורסון חמיו של אדמו"ר הרריי²³. בן האדמו"ר רבוי ישראאל נח מניעזין בן אדמו"ר הצמח צדק. נולד ב"א סיון תר"כ בלבאוויטש. התחנן עם הרבנית יוכבד לבית שיינברג מקישנב, ולאחר נישואיו התישב בעיר הורי רעויות. נפטר ב' מרחשון תרכ"צ.

23. המכונה: ר' חיים מבריסק, אבי שיטת בריסק, נולד בשנת תרי"ג בולוזין, נפטר בורשה כ"א אב תרע"ח.

פרק ב / הרבי מגיה

הרבי קורא את 'האה'

عقب המטרה החשובה – השפעת החסידות באמצעות הביטאון – רבותינו נשיאינו היו מעורבים ביותר במחאות הביטאון כמו גם בצדדים הטכניים. בעת הוצאה ה吉利ונות

הראשונים שהה כ"ק אדמו"ר הרש"ב מחוץ לרוסיה, וביקש (באגרת מי' טבת תרע"א ואגרות נוספות) מאדמו"ר הריני²⁴, לשלוח אליו את 'האה' אשר החל לצאת לאור באותו ימים ובסולי המכtab, ביקש אדמו"ר הרש"ב למסור פרישת שלום לרמ"ר: "פ"ש יידי המפורסם וח"ס כו' מורה משה רוזנבלום נ"י²⁵".

רב משה רוזנבלום

ה吉利ונות הגיעו עד מהרה אדמו"ר הרש"ב קראם, ותיכף העלה הערות חשובות אותן כתב ב"ח טבת באגרת אל בנו כ"ק אדמו"ר הריני²⁶: "קרأتني את ה吉利ונות הראשוניים מהאה והמאמריים טובים מהה ומתאיימים גם אל מטרתכם הרוחנית".

אבל הרבי לא רק משבח אלא גם משיג על המסופר ב'הוספה' לגילון הראשון, שבשורת הגואלה של יו"ד כסלו הגיעו לאדמו"ר האמצעי בשעה שאמר – בבית-האסורים – את הפסוק "פדה בשלום נפשי", ביום השלישי בשבוע. ועל כך כתב אדמו"ר הרש"ב: "מה העמיד דבר הפסוק 'פדה בשלום' שלא במקומו? ונודע אשר יו"ד כסלו דההוא שטא היה ביום שבת-קדש, ובצאתו בשלום אמר הדרوش 'אתה אחד' שנתחדש לו במנחה דשבת-קדש ההוא. כן מספרים"²⁷.

ובהמשך האגרת דין אדמו"ר הרש"ב, בחשש מפני השלטונות אשר יגרמו לביעות כלשהן. בغال הדפסת העיתון, אז גם ישאלו מי הם 'התמיימים' המוזכרים בו ו'ישיבת ליוואויטש'.

24. אג"ק הרש"ב, ח"ב, ע' תקנוג

25. משוש מה, גם בספר השנו', שלוקט מתוך מאמרי 'האה' לא תוקן הדבר ובקובנטרס بد קודש (ע' 22) אשר יצא בשנת תש"ג, כותב כ"ק אדמו"ר נשיא דורון, כי למרות שב'בית ובי' [בלח' ק ע' קא] כותב כי אדמו"ר האמצעי אמר 'פדה בשלום' בעת הגואלה, אבל על פי מסורת בית הרב אין הדבר כן. ע"כ דברי כ"ק אדמו"ר. ולפלא כי בספרים ח"ב"דים שייצאו בשנים האחרונות, נכתב כמו בבית רבוי ובניגוד למסורת בית הרב!

יש לזכור שבאותה תקופה בغالל בעיות עם השלטונות, בבלנסים הרשמיים של 'תומכי תמיימים' נכתב "בית מסחר לספרים" וכדומה.

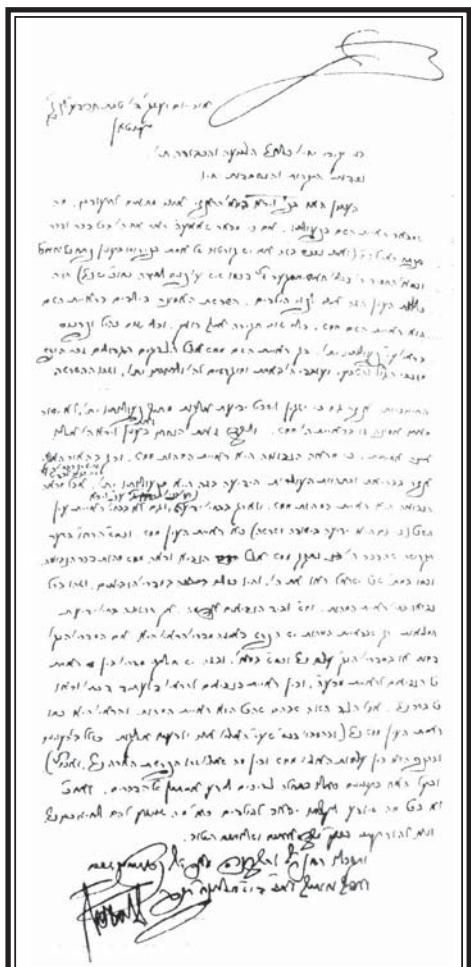
בשער הגילון, נכתב כי כלILD שיתרומם לא פחות משתתי קופיקות יקבל גיליון בחינוך, ועל כך כתוב אדמו"ר הרש"ב כי בדרך כלל קודם מתחזקים ולאחר מכן מתחילהם עם פרסימן.²⁶

ראיית השם

בפעם אחרת, התנגד אדמו"ר הרש"ב, לביאור השכלי שנייתן בעיתון לעניין הראייה שראה אברהム אבינו את הקב"ה (שהיא ראיית פועלותיו של הבורא), כי מאחר ומגמת העיתון היא חינוכית, הרי שצרכיכם להשריש בילדיהם את האמונה ש"ראיית השם" הוא ראיית השם ממש, בלי שום חקירה "איך רואים", רק ראיית השם ממש, אצל הצדיקים הגדולים זכי הנפש מזרכי הגוף והטבע ועובדיה' באמת ומקדשים לה' ולתורתו יתברך. באגרת מאיר ומסביר כי מראת הנבואה היא ראיית המהות ממש".

ולסיכום מהoir הרבי כיצד יש לנוהג להבא:

"ובעל 'אה' [רב משה רוזנבלום] בעניינים כאלו בתחום צריכים לידע אמיתתן של הדברים, ואחר כך לא בכל מה שידוע לעצמו, יבהיר להילדים כי אם מה שנוגע להם לחינוכם".²⁷

הגהות אדמו"ר הרש"ב על גיליון פרשנות וראי

26. אג"ק הרש"ב, ח"ב, ע' תקנו
27. אג"ק הרש"ב, ח"ב, ע' תשמ"א-תשמ"ב

כבר ליסין על מיטה ברוח מלאה בבית ר' ליב שוארכזבורג יהוי נאסף ע"י הרה"ח ר' מנחים מענDEL לאיעווסקי — א. ב. פיראטין אהרן גוראי, ישעיה מאטליין — א. ב. פלעשצענין לוברטאנו — א. ב. פאלאץק זיגול מרמרו — א. ב. צעכורך חיים אלמלך ריבקין — א. ב. פצעען מאיר צבי פאנדר ר' חנוך הענDEL שפרא יהוי — 25 ק"פ, ר' יחזק הערוי ריבונסאהן יהוי 10 ק"פ, שמואל דוד מינקאו יהוי 5 ק"פ.

ARIOAL הנרב ר' שניא פין נרב א' ר' נבר הילד נבריאל רודיצקי נרב לום מלאת לו שלוש עשרה שנה 30 ק"פ.

MINSK ישראל דוד נארדין יהוי 25 ק"פ.

הארדיישן אפרים רדרקין הגבאי 10 ק"פ, ירחייאל פודאוי, משה יוסף גערלאויז 20 ק"פ, חיים ראסקין 30 ק"פ, מאיר גערלאויסקי 6 ק"פ, ולמן שטערני 5 ק"פ.

חראל. חדר ר' יצחק באנאלאוסקי 1 ר' 10 ק', ברוך עיכער 40 ק"פ.

קריקאוז יצחק בהרב ואלפאזיך יהוי 18 ק"פ, בתוי קאנטאר 5 ק"פ.

לווענהאָפּ פִּיוֹוֵשׁ פְּטוּוֹם 18 ק"פ, חיים קאי בעולס 12 ק"פ.

נעול. יהושע אהרנסאהן, בן ציון חביב 12 ק"פ.

סעננא. מרדכי ליפשיץ 5 ק"פ. צעכורך אליעזר צערניאק, אייזיק סיידין, צבי איסנאוו, זאב ריבקין, לוי יצחק בערין, יעקב משה ומודקאו, צבי צערניאקו כאו"א עשרה ק"פ.

קאנאמטאָפּ אברהם יצחק צירניאק 20 ק"פ, ר' יוסף אליעזר נארנסקי יא"צ 30 ק"פ, נפתלי אחוי 20 ק"פ, שלום פאריצקע לום חתומו 32 ק"פ,

ר' ולמן באראאנאוסקי מלובען 50 ק"פ, נתע בארשצעוויסקי 15 ק"פ.

טארפאען. משה גערלאויסקי 50 ק"פ, חיים שוב עסטולין 18 ק"פ, שלום יודא אבראומו 26 ק"פ, חיים קאנטאנאו 6 ק"פ.

فالאץק. ר' חיים בער בורסאך נרב 54 ק"פ. ראשייך. ליב מולנער ושלמה קומטל באו"א חמשה ק"פ.

שדה מנוחה הקטנה. ר' נח פיטקין 30 ק"פ.

בעראונא. יהושע אהרן קלינינער 20 ק"פ.

סבוכים אנחנו בברכת מו"ט את הרה"ח ה' נימאך יהוי מעיר מיכאלאוקא פ' טבריא, לום נושא בטו ה' איד נרב 30 ק"פ, החתן יעקב גורקאויז ביום חותמו ט' סינן — 40 ק"פ, חיים אליעזר שלז' ביום חותמו ר' ח' חמו — 15 ק"פ, אליעזר ליפשיץ — 10 ק"פ.

נדבות אחיהם.

אדרעסא. לום מלאת תשע שנים להילד נהום אהן שור יהוי ייט איר נרבא א' ר' ב' לום מלאת תשע שנים להילד שטשן סווירסקי יהוי ייד איר נרבא 36 ק"פ.

בני בוקשטיין יצחק וסטה א' ר' ב' ועשרה ק"פ. סטה יעקב מיטברוות — 54 ק"פ.

ר' חיים וולג דוברוסקי שנ' ר' ב' דקסין. ר' מרדכי אסטראנאוסקי עבר נושא בו ה' איד נרב 30 ק"פ, החתן יעקב גורקאויז ביום חותמו ט' סינן — 40 ק"פ, חיים אליעזר שלז' ביום חותמו ר' ח' חמו — 15 ק"פ, אליעזר ליפשיץ — 10 ק"פ.

אדרישה: I. Шнеэрсон, Любавичи, Mog. Губ.
Ред.-Изд. и Типография L. Лурье, Гороховская 48.

הַאֲדָח

No. 36.

יום א' פ' שופטים כי' מניא התרעה.
לייבאָויזטש הרישיטה בסוף.

זכות חולדים אח'תומים
בזבזוב בגלוונות ע"ה א' ב'
סדרם לעיריהם כל הילודים
חוויות בהדעתם שותיהם
אליהם יהודו ילבא בברית.
אחים ולודיע עפ' האדרים'
הרישיטה בסוף.

בל ידר מאיז'-התומים שיתנו
כל שבע לאestate ספני ק'כ'
וקבל את "חאה" בכל שבע חנמ',
אם יש סוכן בעירו. וכל המקובל
על שמו ביהודה, טחוו: לשנה שני
ווע' לחוי שנה וויב אחר, לרבע
שנה חייו ווע' לחודש עשרים ק'.

מכבים אנחנו בברכת מז'ט כפולה את חביבנו הנעלה הרה'יחוה'ר'א ר' רפאל
כהן יהוי ליום התונתו וליום עולתו על כסא הרבנות בעיר אסז'יאט, יעלת זוננו
ליפה ווועלה מעלה מעלה בברכת החביבו
התמים.

סְבָה וִטְעָם.

הילד, מואס בפ'ים באלה וגעפ'ו קאזה בהם, אבל
הלא הרים החיים מלאים בקצ'לים מספנ'ים וכ'ל
השוויה מהם ממיט אסן על נפשו, ואומר הילד
להת לו מי זאע, ובכוונה משק'ים העשויים עם
אייז' חטיאן זכבע, וירא הוא אבא גם את הרמשק'ים
האלה, כי מלבד שאין מיט'ם שמורים מן
הבקצ'לים, היה נס התבליין והצבעים יש בהם
בקצ'לים, ברי' להטמי את הנפש האיסטנישט, מפצרה
בנ' להטמי את הנפש האיסטנישט, מפצרה
בו אמא, גווער בו אבא, אל נא תשטע את
המשק'ים בהם, וזהו, הילד, אינו בועט אבל
איןש לוקח נס אל פיו דבר מאכל, טוען הוא, כי
בלי שתרי אי אפשר לו פל' לטעם דבר מה, מה
עוישה אבא, טבקון הוא מי זאע זטיחט'ין.
שידיין לפלחות הרים מבשלים, שידה בטעמה שאין
ביהם כל בקצ'יל מספנ', ווועהו התבליים נק'ים
בלי שם תעירובות זורה ובטה' הוא באנעא
נס טיפות אהדרות של סט'ם הטעוררים תאבן
לאכילה, ווועננס לטשטה לבנו ה'טב'יב. ותבעו
אמ' שיטה קיטעא קיטעא ואוכל גען בון. אין
ה'טב'יב וה'טב'ים אין אודב. בבל' אין לו תאבן
לאכילה, ובא' הווא ה'טב'יב היומ' זק'ריא נס לטיה.
אבל ליטוא. הילד איןו חוליה, הווא רק רישן
ויטפנק, איןו אויל ואיננו עיטה נס כל דבר...
ויטפנק יט' חל'ים רעים, ריל, ומז'יר אורו
א' לא ישטה כי אם מיט'ם מבשלים, א' דזיא.

מה זה? זה אבא? – שיאל הילד באחת הפעמים – מה זה לה, כי אתה מוציא על השתי? פה אביך ערד עתה חוברתני ואסרת עלי אף טעמה כל שהוא של פיס פאללה. בערך בני – עונה אבא – כי לו היתה טסורה אל לשמע בקולי ולא כל ארבעה. לחם ובשר ולשחות מים פיטוטים בראים ונוקם כי עתה לא היה משקה את דפשקים האלה, ומכל שעון שלא היה מזון על שתו, אבל בשאותה עקש וסרבן, פונה ערפה למאכלים שם חייה וארכד גביה, ושותה פשקיים שחופות, חיליה, ברוזה, בלחם, תרני טורקה, מאנס, לפחות, על שתית המטוקים שאין בדים ספנית מות, חיליה, ושהוא על ידם יגבל תאובקה לאכילה.

* * *

יש טקטים ושותאים על העתו המופיע בלויבאויטש ורחה טסודו הוובי המיטים; וכי אכן התנהנה החביבה נהנית יד לטקנא עתון בקצילים מסכנים לחמי היהודים. בספרים אשר נחת הטפינה שפותחותיהם ורוכם לענה נרוש, בשבינכם, אתם השוואים, בניכם ובני בניכם, בחידות, בגדות ושתאותם. טשל ומליצה והרי עלי לוחמת גלויה אהם והשפחים ברברים הועמדים ברוכנו של עולם, ולצד עילאה

מלון לטללו, אך לא לטפל בילדים ולזרום על מקריא ספרים של חול ולחייבם לידי עסוק וכיבוי? ..

אבל, בבוחן השוואים, لكم הצדקה לשאל פאלה, ולבם גם בשית הפנים בהיות עיניכם סמוות מבל ראות את רפיו נפשו של הדור הצעיר, את אור נשמהו הדועה, ואת פאבות אל התקה והפטוצה החולך וпотחת מיום לאינכם רואים או רואים ואינכם חוששים למצא מזור וספי מרפה לדור הבא... .

מי איננו יונע. כי הלחם והקשר, הפטונה הבהיראים והיסודיים של היהדות הם התורה, הבהירקה והפטוצה. חפש עם פרוש רשי, גמרא, הלכות ואגדות, עלייםichi האדים וכל העוסק בהם נשתרו שלמה ובריה; אבל בשחוור הצעיר רפה וחולש, בשטאכונו לרורה ספר לנמי, בשרה להוט אתרי הקראי בספרות הפלאה בקצילים מסכנים לחמי היהודים. בספרים אשר נחת הטפינה שפותחותיהם ורוכם לענה נרוש, בשבינכם, אתם השוואים, בניכם ובני בניכם, בתפקידים ומרתשלים מעסוק ברורה, בגמרא ובסבירה. בשום קוראים يوم יום בעתוים

ונעט הופר אינו רויד
בברון זה לאשרו חון,

ועובד הוא ומתקרב
אל מטראהלו האיבו,

ונרפה אינן ולא מסרב
אם גם מבקרים בו יריבו.

לשושיש יהודות בלב ילדים
כל מגפת מפעליו;

שלא בקרת! – רוח קדים –
קסלע איתן יצירתנו... .

על הבקרת.

הברכת – מלאה קלה

אבל לא תמיד, היא נקי

בחיפוי מיטים אינה דלה

אבל, באמת, – לרוב עני... .

כי לא תמיד, אמרת מקורה,

בי אם קאה ורעד לב,

ובבוניה פאר אורה

למצוא מיטים במטעל טוב;

אבל המפעל, קלה צויער,

בי נכח אמרת ברבו כוון,

הטענעים להם את חי הולך הוה בתבלין של ציר הרע ובצבעים של תשובה והזיוון. בעת זאת, האפשר הוא להרעלם ולבלתי עשות מיאטה? האפשר הוא לומר לנו: "אכול ושתה!" לobo ורעה... .

א וירקליבע געשיכטער.

טייר, עטיליבע אונוערע בעקאנטער פאהרען צווארען אין א ואנן, מיר זענען מיט דער. נסעה העסט צופרידען, עם האט זיך אוננו נראדע געמאכט ער טער גוטע און נראדע, קינגר ער מישט אוננו ניט, מיר האבען זיך אודיסגענו מען יעדער פון זיין וויען זאק וואס ער האט מיט זיך עסנוואר, א קאפע שנאפס, מען זופט, מען פארבייסט, וווער עם וויל זאנט א גלייך וארטט, עם פאהרט זיך, ס'אייז לבעע דיג, מיר פאהרען דורך אינן סטאנציאן די אנדרען, עם קלאמט עם פייפט, ס'אייז גיט אונער דאנה, עם האטה אזי זיין, פאהרט פון אוננו וווער עם גרייט זיך צו אינענשולאפען, ער רעכען דרי ריווע וווער דווייד רען לאן, ער סוויסטאק שרעקט איהם ניט, ער דארף דא ניט אראפגען... מיר זעהן ניט וויט פון האלה ישתו נא כל הצלטיכים, ישתו זיחו. ועל אוננו זוצט אינער, דאקט זיך א מענש וויל מעניא שען, רעט און פארברוינט, נאר וויל קומט פאר א סטאנציאן, זיך עס ניט א פיעז וווערט ער אזי בלאמ, אזי איבער גערשאפען, איז שער וואס ער בליעבט איז אונמאכט... וואס קען דאס זיין? האבען מיר צווישען זיך געלערט, וואס שרעקט זיך איז דער מענש איבער פון יעדער פיעז? עם האט ניט לאן גודויערט און ס'האט זיך דער הערט וווערט א סורי סטاك, ערסט דער מענש איז געפאלען אין חלשת – מיר זענען צונעלאפען און מיט גיטס מיה געבראכט זיך זו זיך, ער איז אביסעל רוחינער געווארטן... זאיהם זו זיך, ער איז אביסעל רוחינער געווארטן... וואס איז איזיך דר' איז, וואס איהר וווערט אזי דער שראפען? וווער עם זויזט איז פאהרט איזה ניט דעם ערשטן מאל, וואסזע קענט איהר ניט געוועהנט זערען זו די סוויסטאקען? "זעט זיך" – זאנט ער זו אוננו – "איך וועל איך דערצעהלאן וואס מיט מיר טומ זיך". מיר האבען זיך געוועט און איינגעבעונען זיך געהנטער זו איהם, מיר האבען זיך געריכט הערען פון איהם א פארקטינע געשיכטער, עפעס פאסורט דא מיט איהם ניט וויל מיט אלעמען, אונגעועהנהלך... "די געשיכטער איז אזי מיט מיר – הוויט הנאמהן ולטעת נטיע געטיגים בקרן בון תירחות הנאמהן ולטעת נטיע געטיגים בקרן בון

הַ אָהָד

נו. 37.

יום א' פ' תצ"א נ' אלול התרע"א.

ליובאוויטש

אומות תילרים אחוי-התסאים
גרופסום בהגלוונות ע"פ א'ב
כstorom לעיריהם. כל תלמידים
הווים כהדרסת שמותיהם
עליהם בחודרו ולכ"א כברית-
אחיהם ולתודיע ע"פ תארדים'
חויסות בסוף.

כל ולד טאוד-התסאים שיינדרב
בכל שבוע לא מתח סחני ק"כ
קיבלאת "האה" בכל שבוע חנוך,
אש יש סגן בעירו. וכל הפקבל
על שבוי ביהוד, סחוורו: לשנה שני
ו"כ. לחזיו שנה הויב אהוה, לדבע
שנת חייו רוכב, לחרש עשרים ק'.

ב"ה! מברכים אנחנו בברכת מו"ט את חברנו הרה"ה והיר"א ר' דוד קיעוממאן
חיי ליום עלותם על כסא הרבנות בעיר וויעתקא. יעלה מעלה מעלה בברכת
התמימים.

דבר בעתו.

לאחד הפלחים הגדולים אשר פלכו בפל
משלה ואשר מלכים ועבדים נשתטו לפניו. היה
ביהICHKA, עירינה וענינה אשר, שמע יפערת
וחכמתה הלה מסוף העולם ועד סופו, ויהכלת
טלאה ארץ, ותשב בחק אביה הפלך ותהי לו
לשושעים נתיקר בעיניו סא"ד ניחי בהצעת הור
נשיאו ייבאי שרים רבים ונכבדים ניכרעו לפני
הפלך ויהכננו לאמור: הגה נא אורה לנו ואחינו
נקיר אורה טבזומפנינים, את רגלי נחוץ בפזים
ואת ראייה נסוק בשפטן וקניינו עבדים לה כל
ימינו. אכל הפלך לא שעה אליהם ואל תחניהם,
בי אהוב נאמן הין לו באחת הדריות הרחוקות
אשר השליה את נפשו מנדר ואת מלחות הפלך
גילות פסיד כל ימי חייו ניפן הפלך את בתו
חיהה לבנו לאישה. נשמה הבן קא"ד ב בת
הפלך ויהתנה אל ביתו בכבוד ובאהבה. אך
חמת השרים וגנחים בו עלה עד להשתית, ולא
יבלו לעשות לו דבר ביום הbia. כי חמן הפלך
זהו וכבוד גדול נעשה לו ביום מתונתו, כי בא
אליו הפלך ברכוב ובפרשים ובחליל גדול מאד
וקול תרושת הודהן גדול וחוק ובעצם ידי ספר
לו את בתו וניאר לשבת פשתה אכם. כי נדלה
אהבתנו מעד לבתו ולאישה בן אהבו בגאנז.

מזכיר אנטון נסוק יבנין יקרים, כי בימי האלול
האליה הנכום שמחים, רום מירות נבקעת בלבכם
וונכט נחנים ומתחננים על קרבת הימים שבחם
ഷתחררו מן החדר. מן הפלוד. שבחם תפוז
טעליכם ידו התקשה של הרביה ואיתו לא תבעת
אתכם.

כבר יודעים אתם אותו, כי אהוב אני אהכם
סא"ד, וכי כל מטעני בכם ובנעניכם. והי' בנות
עליכם רוח שטחה תנוח גם עלי וכשאכם עצבים
ומתאננים, חילקה, הגני גם אנטו סר וועף, כי
כן משפט האחים הנטאנים לחלק איש את אחיו
חלק בחלק את לשונות וינונם, שמחם ואנתם:
אכל אתם, סלחו לי הפעם, כי לא אוכל לקחת
חלק בשטחכם זו, הגנה זו שאכם נהנים
בפרקי על התורה, יביבמים אלה, בימי האלול
בונא. הגנה זו אינה משפטה אותה כלל. ולא
עוד אלא שפטערת אותה על שאינכם יודעים את
עבדכם הנעלאה ואת ערך למדכם את התורה
ההollow מאיד ואשר בו אנחנו מקומים למציא צננו
ויסקה מחתמת מלacky זעם. הבה ואספרא לך

אונז היוסען לאווען דעם פלאז' "אוזו" — זאנט
ער — אהיר ווינט נא"ז טעות, וואו אוו איזערע בילע-
טען? ווינט נא"ז מיר" — מיר האבען יעדערע גע-
געועהען נא"ז נישט גהערט, אונז פלאז' האט מען
מיר אהער אריונגעונמען דוי בילעטען, ערסט ניטא זוי,
קען דאס זוינ? עפעם אוו אונז אויך געווארען שטרע-
שנע, וואס טוט זיך דאס מיט אונז, אונז א בילעט קען
מען דאס דאס באמת אראבזעצען און מיטן דערינען...
הא? — פרענט דער איד — וואס זאנט אהיר
אייצט? — מיר ענטפערען אוים ניט, מיר האלטען
נא"ז אלס און זוכען, עס דאסט זיך אונז און מיר ווע-
לען נא"ז נפינען, אונז דאסאלס זענען מיר ספאקאיינע;
ס'או אבער קיין פוללה ניט, ניטא... אפההנדיק ווע-
גען מיר אלע געליבען, פארטראקט, אונז דער אהיר
פארקערט, איז שוין נא"ז פרייליך, אויף אוים און
נא"ז אנדער מותה — "וואס האט אהיר זיך פאר
טראקט?" — פרענט ער אונז "הא? וואס איז
יעוד געהט אב, דע רעדער דריינע זיך אועק נויה
ניך... אט זעה איך שוין נא"ז ניט, אהיר הער נא"ז פון
וויטען דעם רויישען די קלאנפער, נא"ז א ווילע אהיר
הער שוין דאס אונז ניט, ניטא נא"ז נישט, אהיר בין
איינער אלין, אווי, דאס איז איז פארקטיג, איזו
אונטעליך אויסצוזהאלטען איז ווי איך דערהער דעם
סוייסטאק וואס זאנט איז איז א סטאנציאן
דא שטעלט מען זיך אפ, דא ועט מען אראפ, ווער
איך איז איבערגענישראקען איז קוים וואס איך לעב
אייבער די צויט... ס'או עפעם א קליניקויט... אט
פאררטו, אט בייסטו א מענטש מיט מענשען עסט
און טרינקסט און פארברעננסט, אונז אט וארטט מען
דיך איזויס פון וואנגן...".

מען דארף נא"ז פאהרען, דע וועג איז לאנג
דרער פאייעוד האלט ערסט, איז מיטן גאנגע
דרער בילעט אבער, געהט באולד אויס...
מען מז ניך, דעם קאססיר בעטען
סיט מזומע געלד, ניט אב טראטערן
ער זאל ניך געבען א בילעט פאראויס

געט בילעטען, אוילט זיך ניבער
צאהלט אב געלד, פאהרט אהיר זיכער
אונז אראבזעצען? "וואס מוינט איהה? — ענטפערט
ועגן, אט פאהרען סייר דאס איז, ווער וועט דאס
צאהלט נא"ז אב, פאר דער פור
לאומ דאס ניט, אויף דער נאטטור
צאהלט נא"ז אב, פאר דער קלאר...
זיט איז נא"ז רוהיג, פאהרט אהיר קלאר...
דרער זעלפער.

צוווי מוטען.

(המשך פון נו' 2)

ער איז נאך גאנץ קליאן, און זי גיסט איהם אפ אלע טאג גענעל וואסער, די הענדעלאלך זאלין זיין ריין, דער סינד זאל זיין הייליג, ער זאל וואסער בעדרה, שרה זעהט דאס אוי, און איהר ארט דאס עיסר נישטארעט און דער פארזרד זאל זיין אויף דער אלטער מארען, מען זאל איהם איגנוויקלען און אטלית און דאס גלייכן.

(עוד יבא בע"ה)

אור" — "הלויא", ענטפערט מען פון דוד זויט —

אבל דער אויבערשטער וויזט? צ'או שויו געקומען די ציימ, ב"ה ואס בן ציון'קע דערף אנהויבען געהן איזן חדר, ווי קלעהרט איהר ואס האט זיך דארטען אבעגעטהון, ערעהרט נעמי איז געווען איזו עניציקט איזו איזן התפעולות איז זי האט פארעטען גאנר און אלס, זיך האט זיך דער עיסר נישטארעט און דער פארזרד זאל זיין אויף דער אלטער מארען, מען זאל איהם איגנוויקלען און אטלית און דאס גלייכן.

נדבות אחים משנת תרע"א.

אוושאי: על סעודת ברו"ם בבית ר' יעקב ואלקינדר ייחי 1 ר' 7 כ'. ברוסלאו: חיים ראבי נאוויטש בר מצוה 18 ק"פ, זידל קאריסטאשעוויסקע 10 ק"פ; צבי פאקריסאוסקי, שלום האנדראם, יעקב כהנא בא"א 5 ק"פ. באיבנאווין: נתע רבינאוו א' ר' זיך ושמונם ק"פ; יוחזקאל פארברע,كافל חפץ בא"א 50 ק"פ; מאיר העלפרין 56 ק"פ. באבריסק: בן ציון העלפאנד 46 ק"פ; אהרן ווארן נאוו 20 ק"פ; אליע' קפלן קפלן 10 ק"פ. באלהאקוו: פ██ח פאולאוואצקא לתספורת בנזן ציון 50 ק"פ. דוקארה: דוב ב"ר ליב אידעליץ 18 ק"פ; שמון גרוונעסט 5 ק"פ. זטמבלין: ליב סודער לאו 10 ק"פ; אלטר גילעוז ליום בנטשו לחדר קפלן 26 ק"פ; קוראטין 24 ק"פ. חיסלאוויצי: ברוך יעקב ריסברג, יוסף פרדי ועלאמן, ליב חאטינאך, משה צירניאק, נחום שקדנין, היל משה ווינשטיין, יעקב מ' קאזרנאנויסקע, ישכר דובער קראקאווסקי, יעקב האזאנאוו בא"א 30 ק"פ. חזאדראקוו: משה שמויים 6 ק"פ. לאדמר: יעקב יעליין 50 ק"פ; יעקב בובעם 25 ק"פ; ליב שאפער, אברהם האפען בא"א 20 ק"פ; משה בוקער, שמחה באראין, משה געלער, פנחים ריז בא"א 15 ק"פ; אליעזר פישל 60 ק"פ; ר' שלום באקסינבוים 50 ק"פ; ר' יעקב ניקסמאן 30 ק"פ; ר' מענדל פונק 20 ק"פ. ווילקאמיר: בסיסום ש"ס משנה א' ר' זיך; ר' טאייביש בערד הילד ישראל משה ריז בא"א 36 ק"פ. בעדרען: געוויער 20 ק"פ. נאוואַסעלקא: אליע' צירלען שלשה ר' זיך. דאקשין: שלמה ריבקינדר 25 ק"פ. לוקי: שניאור ולמן ברלוין א' ר' זיך. פ"ב: שרה דבורה אוריסאהן 4 ר' 20 ק"פ. ער וווערט אביסל גראסער, מ'געטט איהם און שולחן, דארטין קען זיך קינעער ניט אבזונגעדרען פון זיין פרומקיט, א' סינד וואס ניט גאנר ניט איזן חדר, זאל זיין צוויי געהט און יעדער זאל? וואס איז דער זיך בי נעמײַן, איהר וויסט וואס פאר א אירענער זיך איזו? ס'או דא איהר גליבען איז שטאדט? זי איז דאך איז איז אשה כשרה איז צנעה און זי היה רעס קינד און איז איהם מדריך. אווה יעדער טראט, אויב ער וווערט זיך גאנר האדרוואווען אויף. איהר הענד, וווערט ער געוויס זיין זעהר א פראמער און א פינעער.

אדריסטה: Mog. Губ. Любавичи, Shneersona, I. Контора.

Ред.-Изд. и Типография I. Лурье, Гороховская 48.

הָאָה

נו. 4.

יום ג' פ' וירא טיז חסן תעריב.
ליובאוויטש

מחור "זאה" עם טש'ח: לשנה שני ר' זיך להז' שנה ר' זיך אה'ת, לדע' שנה חי' זיך, להדר' שעירים ק'. כל'ו משל' ח'ר' כ' ר' ג' ל'ו זיך, והמק'לים על ידו מוגנים פטורים מטעם המשלח.

התמים הנדריב מר משה ביר נתן גורاري ייחי למלאת לו שלש עשרה שנה נרב שמונה עשר ר' זיך לקופת הילדים.

דבר אל ההורים.

איש כי לא כל תלמיד התרדרים יהוו רבנים ומורי הוראות בישראל. גם איז לא לא לכא' הח'ה התורה קידום לח'ר' בה. ולא הפל התפרגס' מפניה, רבים רבים שלחו במשפט י'דיהם, במקנה זקנין, במשא ובמתקן, ובכל זאת לא דאנט לאחרית בנייהם ותכליתם, שמא לא תמצא ידים לפרים את עצם'ו ואית בני' ביהם, בשחתם בבית תלמידים עד ימי נושאיהם, ולא עוד אלא שה' זקניהם ומתקנען: ענינים מזה שבניהם לומדים בחדרים, וועסקים בכ'ק'רא ובמשנה. ובגנרטא, ומה רבו איז החנינים והטימים הטוביים בישראל, ניכנס התגעוק לחדר תרי' תנ' ומקרה קדש, התחילה ל'טמד חמש שטחים אבא ואמא ומשתפים את שכנייהם בין' ותכליתם. התחיל גמרא התחיל מסבת, ס'ים מסכת, כל אלה תפסו מקום גדור בבטה היהודים להתגען בזה ולעשות פרסום במקומ' הייתר מסכו לאדם, כן איז אפשר ה' יהוי - מאשר לה' יהוד' גם במקומ' הייתר מסכו ליהודים, ולא עלה על לב יהודי כל' להקל לו את אפ'ני חייו בעזיבת היהדות, חילקה, או נ' בטור על חלק מפניה..

ולא רק בה' יהודות, כי אם גם בלטוד ה תורה את' ג' ניגן המגן הזה, כל אדם בישראל ג' כל' ישאל שאלות ה' יהוד', ותני' ב' נעלם מ' בראשה, כי ב' לומ' מ' שיש לו מות בקר' קדרו ישאל שאלות ה' יהוד', וכי' היה' היה' שואל אותו, כי בטה' ב' עיניו לחטבון ב' אם יש' ב' ג' ניגן.

על שתי השעיפים ונכונים למסר את בניהם אלה
למנזיות ולบทי ספר למליל שבת ומועד, לא,
עד יותר מזה, ילדים אשר כבר למדו בכתבי
הספר הם איוו שניים, והנה פתא מס' עבר עליהם
הרום וחנוך עוזבים את ערים, את חביריהם,
את אבותיהם, את מנהגיהם וטלבישיהם, ובאים
לחסותו בצל היישבה, לחוויה חי נאות, לקבל
על עצם עול תורה על ריאת שמים ושקירה
בלטוד יומם ולילה. וכך נא ה' מאין בא בהם
הרום הטהור הזה? מי נתן בינה בלב הילדים
להבין את אשר אבותיהם לא השיבו להבוי כי
רק תורה ותבادات הן מיננו ואורה ימינו?
ושאלנו נא את פ' הילדים, והח�ישו נס שם ולא
יענו אתכם דבר, כי אין ידים גם הם מהונע
ולמה עושים הם בזאת, אבל לפס מזיד להם,
בי' בק ואת היא הדרך הצעונה, ובק בישבה
מצאו העוזות בתהים, ואת ה' נא אשר אין
יודעים לבטא בשפתיהם ולברר בלשונם,
מבאים הם בדמעות עיניהם השוטפות בנהלים,
באנחותיהם, בחתונותיהם ובഫצולותיהם קיבל
איך ליגע העיר מיט, דענן אלגעמיינעם רע
בעונג*) פון "דאמון פעראיין אויפ שטייעץ דיא
ארטן קליניינע שלילער אין דיא הדרים פון דער
ישיבת תומכי תמיינס" פון ביטין טרחשין
תרס"ט בו 30-טען תשרי תער"ב. גז"ד אין
פרלויף פון דיא 3 יאהרע האט עם פראנגרעסיט.
הילדים הם עומדים מרחוק לנמרי לרעון זה?
והרי יש לנו תלמידים שהם כבר מכינים ברבנות
ובכם נבונים ומשבילים בחכמת אםת, וילחבים
בעבודת השם יתרקה, ומוציאי חן ושביל טוב
בעניאנש. ובחוותם תלמידים עסקים בתרזה
ובעכורה זו לזרא לזרום אבותיהם ותטיב תורה
לهم על אשר בקה נפש בנים בתרזה אמרה
יבקה כי תפסידות, וכי הוליד את ההפין
בהתלמידים הם לחוץ ולשאף אל דבר מעין
עליה מעל שכלה וטלב הוריימ? ...
פטרון הרקדה הזאת רק כי אוטו הרנס

רבעונונג. דאמון פעראיין פאן I טין מרחשון הרס"ט בו 30 טין השרי הערב.

הוצאה	הכנסה
ק"כ רו"כ	ק"כ רו"כ
809 80	פאן דעם 1-טען כרחשון חרסיט בו 30-טען חשי עיר
1708 51	" " עיר " עיתר "
1915 68	" עיתר " עיתר " ערבית
160 90	ואלדע פאן יאהר עיתר אויפין יאהר ערבית
4594 84	
	4594 84

ועלין אין סוף יאהר, או'ה, עראלטין א איספהה-
ליךון רבעונונג פון זעירע נרכות.
מיר דארפין בעמערקון דאס דער פעראיין איז
נאך לע' ע אין שטאנדר אויס צו האלטין נאר א גער
וישיב איזה קינדרער, ועלכע עס איזו וא געהו
איז דיא יאהרין.

פי' פון זיינען דא איז דער וועלט ועלכע
וואלטין גערין זיינער געלט אויס נבעון אפ וויבטוקע
צדקות, ועלכע מאכט נליילאך העם מעשין אפ
בידע וועלטין. מיר ניבין זי אונזער עזה באמת,
או זי האבן ניט קיין גרעסער צדקה ווי דיא איזו,
אויס האלטין קליינע קינדרער וואס זיינען זא ערליין,
און לערנען זא פלייסיג דאס עס איז נאר ניט אויס
צו שרייבין, מיר זיינען פראינטערעריסיט דעראיינען,
ניט מעד וויל מיר זעהן מיט דיא אונין דיא גרויס
פון דעם עניין, און דיא נויטיגkeit, און ווער עס קומט
אהער און זעהט מיט זיינע אונין דעם לערנען, דיא
סדרים, ווערט זעהר ענטיצקם, און גארט זעהר א טהייל
געמען איז דער גרויסער מצוה.

פיר ניבין איבער אונזער ניפילען דיא אלע ועלכע
האבין מיט דיא אונין ניט ניזעהן דיא ישיבת מיט
די הדרים ואלון איז זוכה זיון האבן א חלק איז
דער תורה פון הונדרטרער גוט פרום קינדרער.

און דיא פרויען דארפין נאך מעד א טהייל געהן
אין דער גרויסער מצוה, וויל זי אלין לערנען דאס
ניט, און זי זיינע ניט פערבאטטען אפ לאווארזער
גלויז, זי א מוטער זרגט פאר קינדרער און גיט זי
אלס נאך פאר מענין נאר, איזו זרגט דיא פעראנט:
רי' פון דעם פעראיין תהי, און ניט א גיוועסן צאהל
קינדרער אלע באדרערבענש נאך דעם פאר מענין פון
דער קאספא.

mirror ניפינע ניט איברג מעורר זיון דיא לעוזר,
השגה, ועלכע זיינען זיינער ערליך פרום, האבן
זוי געוועס א נויסון מהיל אין דער מצוה און זיינער
שבר איז ניט איז זי שאצין איז זי עס ווערט גינונג
בашירבען איז דיא היילינע ספרין.
הטערבת.

mir ניפינע ניט איברג מעורר זיון דיא לעוזר,
משתה זיון אין דעם פעראיין און זאלון זיון
זיינער נרכות אדרער גלויז אהער אפ דעם אובען
ערמאטער אדרעם, אדרער זי זאלון אויס קליבין
פון זיון יעדער שטאט אינע ועלכע זאל קליבין
בון פון אלע פרויען זי זאמען און אפ זיקין. און זי

ציבנע מיך האכאנטוננספאלל
ש. שנייאורסאן.

*) בעמיעונג.
אלע טיגילדערין זייר העורות געשיק א איז
פיהולכער וככונונג אלע יאהר.
עליה מעל שכלה וטלב הוריימ? ...
דער גראעסע:

Ш. С. Шнеерсонъ, Любавичъ Мог. губ.